

9. mars 2011

Tapte ord, - tapte verdier?

Refleksjoner omkring en VM-vinneres taktikk.

*- stryg ikke sprogets gamle gloser,
før du har skabt de nye ord!*
Ibsen, "Brand"

Langrennsfenomenet Petter Northug har et selvstendig forhold til omverdenen. Han oppfører seg til tider slik mediene ikke ønsker, og han kan være meget direkte i sine uttalelser. Dette skal han ikke kritiseres for. Men noen av uttalelsene gir grunn til refleksjon. Han lar oss tydelig forstå at hans opplegg ikke bare er å gå fortere enn konkurrentene, men også å oppføre seg/uttale seg slik at han demoraliserer dem. Psykologiske operasjoner, militært: PSYOPS, med andre ord. Jeg vet ikke om dette er en taktikk som er særegen for ham, eller om den er utbredt uten at konkurrentene omtaler den. I alle fall fremstår opplegget som usportslig, ikke i god sportsånd, - sett med en eldre generasjons øyne.

Kanskje er dette trivielt. Men kanskje finns det grunner til å se det i perspektiv av en bredere utvikling. Ord som *usportslig* og *god sportsånd* er i dag så lite brukt at de mest må anses som foreldete former. Det at ord og uttrykk foreldes er naturens orden, - spørsmålet er hva de erstattes med. Jeg strever med å finne erstatningen. Det samme gjelder en liten samling andre ord og begreper, eksempelvis:

- anstendig/uanstendig
- dannet/udannet (dannelsesdiskusjonen til tross!)
- god smak/smakløst (i overført betydning)
- kultivert/ukultivert/vulgær
- sømmelig/usømmelig
- takt/taktfull/taktløs

Disse begrepene har til felles at de peker mot former som fremmer respekt for andre mennesker og trivsel i det offentlige rom. Er det bare ordene som forsvinner, eller er det forestillingen om det gode samfunn som er i utvikling? Er det kommersielle behov for å overgå konkurrentene som leder til at mobbing og fornæring får større verdi enn storsinn og generøs respekt? Slik sett er Petter Northug på linje med NRKs nye intervjustil i Dagsrevyen, men begge fremstår avvikende i internasjonal sammenligning. Er vi best i verden på dette området også, eller er vi igjen på en provinsiell blindvei? *ƒ*